

**UNIVERZA
V LJUBLJANI**

FU

**Fakulteta
za upravo**

© Univerza v Ljubljani, Fakulteta za upravo, 2025. Vse pravice pridržane. Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki. Tako ravnanje je, razen v primerih iz 46. do 57. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, kršitev avtorske pravice.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

316.334.22(075.8)

331.5(075.8)

KOZJEK, Tatjana, 1980-

Socialni vidiki fleksibilnosti na področju dela : univerzitetni učbenik / Tatjana Kozjek in Maruša Bizjak Ferjan. - 1. izd. - Ljubljana : Fakulteta za upravo, 2025

ISBN 978-961-262-178-0

COBISS.SI-ID 245308419

Avtorici	izr. prof. Tatjana Kozjek in as. Maruša Bizjak Ferjan
NASLOV	Socialni vidiki fleksibilnosti na področju dela

Izdala in založila:	Univerza v Ljubljani, Fakulteta za upravo Gosarjeva ulica 5, Ljubljana
Za založbo:	doc. dr. Tadeja Rozman
Recenzentki:	prof. dr. Eva Boštjančič in prof. dr. Judita Peterlin
Lektoriranje:	dr. Nina Modrijan
Naslovnica:	Branka Smodiš, u. d. i. a.
Priprava za tisk:	Dean Zagorac
Tisk:	Demat, Ljubljana
Naklada:	100 izvodov
Natis:	1. izdaja, 2025
Cena:	19,00 eur

Univerzitetni učbenik

SOCIALNI VIDIKI FLEKSIBILNOSTI NA PODROČJU DELA

Tatjana Kozjek
Maruša Bizjak Ferjan

FU

UNIVERZA V LJUBLJANI
Fakulteta za upravo

Ljubljana, 2025

VSEBINA

Predgovor.....	1
1 UVOD.....	3
2 DEJAVNIKI, KI OBLIKUJEJO SPREMEMBE NA TRGU DELA.....	5
3 SOCIALNI VIDIKI DELA V SODOBNI DRUŽBI	19
4 STRUKTURA, DINAMIKA IN AKTUALNI IZZIVI TRGA DELA V SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI	37
5 FLEKSIBILNOST NA PODROČJU DELA.....	49
6 VARNOST NA PODROČJU DELA.....	69
7 PRAVNA UREDITEV FLEKSIBILNIH OBLIK POGODB O ZAPOSLOITVAH.....	93
8 VARNA FLEKSIBILNOST KOT TEMELJ SODOBNIH POLITIK ZAPOSLOVANJA V EVROPSKI UNIJI	105
9 UČINKI FLEKSIBILNOSTI IN VARNOSTI NA PODROČJU DELA NA DELAVCE IN DELODAJALCE	127
10 USKLAJEVANJE POKLICNEGA IN ZASEBNEGA ŽIVLJENJA.....	147
10.1 Vloga držav pri usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja	150
10.2 Vloga delodajalcev in delavcev pri usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja	156

11	UKREPI NA PODROČJU USKLAJEVANJA POKLICNEGA IN ZASEBNEGA ŽIVLJENJA V DRŽAVAH EVROPSKE UNIJE	169
11.1	Ukrepi v državah Evropske unije.....	169
11.2	Ukrepi v Sloveniji.....	176
12	USKLAJEVANJE POKLICNEGA IN ZASEBNEGA ŽIVLJENJA Z VIDIKA STARAJOČE SE DRUŽBE.....	187
13	KRITIČNI POGLED NA SOCIALNE VIDIKE FLEKSIBILNOSTI NA PODROČJU DELA	205

PREGOVOR

Različne globalne, ekonomske, demografske, družbene, okoljske spremembe, tehnološki razvoj, digitalizacija, zeleni prehod – in še bi lahko naštevali – močno vplivajo na trg dela ter posledično na delavce, delodajalce in celotno družbo. Vprašanja o fleksibilnosti in varnosti na področju dela zato postajajo vse pomembnejša za raziskovanje, razpravo in iskanje odgovorov. Ustrezno urejeni področji fleksibilnosti in varnosti dela namreč pomembno prispevata tudi k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, kot so dostojno delo in gospodarska rast, enakost spolov, zdravje in dobro počutje.

V tem učbeniku so obravnavani socialni vidiki fleksibilnosti na področju dela. Poudarek je na razumevanju različnih vrst fleksibilnosti in varnosti, na raznolikih ureditvah na tem področju v državah EU ter na prepoznavanju njihovih učinkov na delavce, delodajalce in širšo družbo. Posebna pozornost je namenjena tudi temam socialne vključenosti, dostojnega dela ter usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja. Učbenik je namenjen predvsem študentom Fakultete za upravo Univerze v Ljubljani kot pomoč pri študiju, hkrati pa je lahko koristen tudi za raziskovalce in strokovnjake, ki želijo razumeti širši družbeni kontekst s poudarkom na fleksibilnosti in varnosti na področju dela.

Vsebina učbenika je namenoma zasnovana tako, da omogoča postopno nadgrajevanje znanja – od splošnejših pojmov in predstavitev konteksta trga dela, sprememb in aktualnih izzivov ter socialnih vidikov dela do bolj poglobljenih analiz področja varnosti in fleksibilnosti dela. Obseg posameznih poglavij se razlikuje, saj sva želeli ohraniti celovitost posameznih vsebin in se izogniti umetnemu razdeljevanju, ki bi lahko zmanjšalo jasnost predstavitev med podpoglavji prepletajočih se vsebin. Področje, obravnavano v učbeniku, je zelo široko, zato so nekatere teme (npr. problematika starejših v organizacijah, stanje na trgu dela) izpostavljene le kot izhodišča za bralčevo nadaljnje razmišljanje in raziskovanje.

Zahvaljujeva se vsem raziskovalcem in strokovnjakom, ki so s svojimi znanji, izkušnjami in preteklimi raziskavami prispevali k nastanku tega učbenika. Upava, da bo bralcem v pomoč pri razumevanju področja in da jih bo spodbudil h kritičnemu razmišljanju in iskanju odgovorov na aktualna vprašanja.

Tatjana Kozjek in Maruša Bizjak Ferjan

1

UVOD

Vsebina, predstavljena v nadaljevanju, osvetljuje zapleteno področje sprememb na trgu dela, s posebnim poudarkom na pomenu fleksibilnosti in varnosti, ki narašča zaradi globalizacije, tehnološkega razvoja, demografskih sprememb, digitalizacije, zelenega prehoda in širših socialno-ekonomskih sprememb. Vsebina je bila pripravljena na podlagi analize obstoječih znanstvenih in strokovnih objav, rezultatov raziskav ter dokumentov mednarodnih organizacij, ki se sistematično ukvarjajo z vprašanji trga dela, zaposlovanja, socialne varnosti in dostojnega dela.

V prvem delu so prikazani dejavniki, ki vplivajo na spremembe na trgu dela, ključni zgodovinski mejniki, institucionalni vplivi in slovenski kontekst, v katerem se te spremembe odražajo. Sledi predstavitev socialnih vidikov dela v sodobni družbi, kot so dostojno delo, enakost spolov, socialna varnost, zdravje ter usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Nadalje sta analizirani struktura in dinamika trga dela v Sloveniji in Evropski uniji (EU), pri čemer so posebej izpostavljeni aktualni izzivi: staranje prebivalstva, pomanjkanje delavcev, vključevanje ranljivih skupin ter vplivi digitalizacije in tehnoloških prehodov.

Osrednji del učbenika je namenjen predstavitvi fleksibilnosti in varnosti na področju dela. Obravnavane so različne oblike fleksibilnosti in varnosti ter njihovi učinki na delavce, delodajalce in družbo. Posebna pozornost je namenjena pravni ureditvi fleksibilnih oblik zaposlitve, tako znotraj slovenskega pravnega okvira kot v kontekstu evropskih smernic in priporočil.

V nadaljevanju se vsebina poglobi v koncept varne fleksibilnosti (angl. „flexicurity“), ki poudarja potrebo po uravnoteženosti med fleksibilnostjo zaposlitev in socialno varnostjo delavcev. Predstavljeni so ukrepi držav članic EU, ki si prizadevajo za vzpostavitev stabilnih, a prilagodljivih delovnih razmerij.

Poseben vsebinski sklop je posvečen usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja – obravnavane so vloge držav, delodajalcev in posameznikov ter prikazani primeri dobrih praks, predstavljeni so tudi ukrepi v podporo usklajevanju v različnih državah EU, medtem ko zaključno poglavje obravnava vpliv demografskih sprememb – predvsem staranja prebivalstva – na prihodnjo organizacijo dela.

Na začetku vsakega poglavja sta najprej predstavljena vsebina in cilj poglavja. Sledijo razlaga pojmov, obravnava vsebine in predstavitev primerov. Vsako poglavje se zaključi s povzetkom vsebine, z vprašanji za preverjanje razumevanja in utrjevanje snovi ter nalogami za nadaljnje raziskovanje.